

**بررسی تطبیقی نظارت
بر رفتار نمایندگان مجلس
(ایران، انگلستان، کانادا و آمریکا)**

www.ketab.ir

**نویسنده:
کرامت محمدزاده**

سرشناسه	محمدزاده، کرامت، ۱۳۵۳-
عنوان و نام پدیدآور	بررسی تطبیقی نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس (ایران، انگلستان، کانادا و آمریکا) : نویسنده کرامت محمدزاده.
مشخصات نشر	تهران: آرمان پژوهان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	۱۶۴ص. : ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۷۵۶۸-۵۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	ایران. مجلس شورای اسلامی -- مصونیت‌ها و امتیازهای حقوقی
موضوع	Iran. Males-e Shora-ye Eslami -- Privileges and immunities
موضوع	نمایندگان مجلس
	Legislators
	نمایندگان مجلس -- ایران
	Legislators -- Iran
	مجلس مقننه -- مصونیت‌ها و امتیازهای حقوقی
	Legislative bodies -- Privileges and immunities
	مجلس مقننه -- ایران -- مصونیت‌ها و امتیازهای حقوقی
	Legislative bodies-- Iran -- Privileges and immunities
	نمایندگان مجلس -- اخلاق حرفه‌ای
	Legislators-- Professional ethics
	نمایندگان مجلس -- ایران -- اخلاق حرفه‌ای
	Legislators -- Iran-- Professional ethics
رده بندی کنگره	JF۵۰۱
رده بندی دیویی	۳۴۱.۲۸
شماره کتابشناسی ملی	۸۷۷۵۷۵۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیا

آشناسان آیدان

بررسی تطبیقی نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس (ایران، انگلستان، کانادا و آمریکا)

نویسنده: کرامت محمدزاده

انتشارات: آرمان پژوهان

صفحه‌آرا: الهه حسین‌آبادی

چاپ اول: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۶۸-۵۵-۴

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات آرمان پژوهان محفوظ است.

نشانی: تهران، میدان انقلاب، ضلع جنوب شرقی، پلاک ۱۷ (ساختمان مترجمان)، طبقه سوم، واحد ۵.

(۱۰ خط ویژه) ۰۲۱-۶۶۴۹۷۶۰۲

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۳.....	بخش اول: مفاهیم و کلیات
۶.....	فصل اول: تعریف و مفهوم و ارکان نظارت
۶.....	گفتار اول: مفهوم لغوی نظارت
۷.....	گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی نظارت
۸.....	گفتار سوم: ارکان نظارت
۹.....	فصل دوم: اهمیت نظارت
۱۱.....	گفتار اول: مفهوم نظارت در فقه و حقوق موضوعه ایران
۱۲.....	گفتار دوم: نظارت در نظر حقوقدانان
۱۵.....	فصل سوم: انواع نظارت
۱۵.....	گفتار اول: نظارت سیاسی (پارلمانی)
۱۹.....	گفتار دوم: نظارت اداری
۲۴.....	گفتار سوم: نظارت قضایی
۲۵.....	گفتار چهارم: نظارت مالی
۲۷.....	بخش دوم: نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس شورای اسلامی ایران
۲۹.....	فصل اول: شیوه‌های نظارت مجلس شورای اسلامی
۳۱.....	گفتار اول: نظارت تقنینی و سیاسی
۳۲.....	گفتار دوم: نظارت مالی و انضباطی
۳۳.....	گفتار سوم: نظارت بر کمیسیون‌ها و هیئت رئیسه

گفتار چهارم: نظارت بر کمیسیون‌ها و دیوان محاسبات.....	۳۴
فصل دوم: چارچوب‌های نظری نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان مجلس.....	۳۵
گفتار اول: امکان یا عدم امکان نظارت بر رفتار نمایندگان.....	۳۵
بند اول: مبارزه با فساد سیاسی.....	۴۰
بند دوم: صیانت از اعتماد مردم نسبت به مجلس.....	۴۴
بند سوم: حاکمیت قانون.....	۴۹
بند چهارم: صیانت از وحدت و تمامیت پارلمان.....	۵۰
گفتار دوم: نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان بر اساس قواعد رفتاری.....	۵۳
بند اول: اصول حاکم بر قواعد رفتاری.....	۵۵
بند دوم: نحوه نظارت بر رفتار نمایندگان در قالب قواعد رفتاری.....	۵۷
نظارت بر نمایندگان بر اساس قواعد عمومی.....	۵۸
فصل سوم: روش‌ها و ضمانت اجرای نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس.....	۶۲
گفتار اول: قواعد حاکم بر نظارت بر نمایندگان.....	۶۲
بند اول: قواعد اخلاقی.....	۶۲
بند دوم: قواعد ایجابی.....	۶۳
بند سوم: قواعد سلبی.....	۶۹
بند چهارم: روش‌های نظارت خارج از پارلمان.....	۷۲
گفتار دوم: مراجع نظارت بر رفتار نمایندگان.....	۷۴
بند اول: هیئت نظارت.....	۷۴
بند دوم: ضمانت اجرای نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان:.....	۷۸
بند سوم: ضمانت اجرای نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان و مصونیت پارلمان:.....	۸۴
بخش سوم: نظارت بر رفتار نمایندگان پارلمان انگلستان.....	۸۹
گفتار اول: بررسی قواعد رفتاری نمایندگان مجلس عوام انگلستان.....	۹۲
بند اول: هدف از قواعد رفتاری.....	۹۲
بند دوم: دامنه قواعد رفتاری گفتار دوم: دامنه قواعد رفتاری.....	۹۳
بند سوم: اصول کلی حاکم بر رفتار نمایندگان مجلس عوام.....	۹۳
گفتار دوم: محتوای قواعد رفتاری.....	۹۴
بند اول: رعایت شئون نمایندگی.....	۹۴

بند دوم: ثبت و اعلام منافع و دارایی‌ها.....	۹۵
بند سوم: وظایف کمیسیونر پارلمانی استانداردها و کمیسیون استانداردها و امتیازات.....	۹۵
گفتار سوم: نهاد ناظر بر رفتار نمایندگان پارلمان انگلستان.....	۹۶
بند اول: کمیسیون استانداردها و امتیازات.....	۹۶
بند دوم: کمیسیونر پارلمانی استانداردها و امتیازات.....	۹۸
گفتار چهارم: طبقات دوازده‌گانه منافع.....	۱۰۱
دسته اول.....	۱۰۱
دسته دوم.....	۱۰۲
دسته سوم.....	۱۰۳
دسته چهارم.....	۱۰۳
دسته پنجم.....	۱۰۴
دسته ششم.....	۱۰۵
دسته هفتم.....	۱۰۵
دسته هشتم.....	۱۰۶
دسته نهم.....	۱۰۷
دسته دهم.....	۱۰۷
دسته یازدهم.....	۱۰۸
دسته دوازدهم.....	۱۰۸
گفتار پنجم: مجازات نقض قواعد رفتاری.....	۱۰۸
بخش چهارم: نظارت بر رفتار نمایندگان پارلمان کانادا.....	۱۱۱
گفتار اول: کلیات.....	۱۱۳
گفتار دوم: نظام قانونی نظارت بر نمایندگان مجلس عوام پارلمان کانادا.....	۱۱۴
بند اول: قانون مجازات کانادا.....	۱۱۴
بند دوم: قانون پارلمان کانادا مصوب سال ۱۹۸۵.....	۱۱۴
گفتار سوم: قواعد رفتاری حاکم بر نمایندگان مجلس عوام کانادا.....	۱۱۵
بند اول: هدف از تصویب قواعد رفتاری مجلس عوام کانادا.....	۱۱۵
بند دوم: اصول حاکم بر رفتار نمایندگان مجلس عوام کانادا.....	۱۱۶
بند سوم: جلب منافع شخصی.....	۱۱۶

۱۱۷	بند چهارم: ممنوعیت‌ها.....
۱۲۵	بخش پنجم: نظارت بر رفتار نمایندگان مجلس ایالات متحده آمریکا.....
۱۲۷	گفتار اول: کلیات.....
۱۲۸	گفتار دوم: سابقه تاریخی.....
۱۲۹	گفتار سوم: نهادهای ناظر بر رفتار نمایندگان در مجلس نمایندگان کنگره.....
۱۲۹	بند اول: کمیسیون استانداردهای رفتاری.....
۱۳۱	بند دوم: اداره نظارت بر رفتار نمایندگان کنگره.....
۱۳۲	گفتار چهارم: قواعد حاکم بر رفتار اعضای مجلس نمایندگان کنگره آمریکا.....
۱۳۶	گفتار پنجم: محدودیت‌های شغلی پس از دوران نمایندگی.....
	گفتار ششم: آیین رسیدگی به تخلفات رفتاری نمایندگان در کمیسیون استانداردهای رفتاری.....
۱۳۶	
۱۳۹	نتیجه‌گیری.....
۱۴۳	ضمائم.....
۱۵۹	منابع.....

مقدمه

کشورهایی که پارلمان نقش اساسی را در حیات سیاسی ایفا می‌کند، نمایندگان باید دارای آزادی بیان و امتیازات ویژه‌ای را داشته باشند تا به‌عنوان وکیل ملت بتوانند آزادانه و بدون هیچ واژه‌ای به بیان اعتقادات و خواسته‌های خود بپردازند. این امتیازات در قانون اساسی کشور ما به نمایندگان پارلمان اعطا شده است و آنان از مصونیت از تعرض و آزادی بیان برخوردار هستند، با این حال تلفیق قدرت و امتیازات خاص برای نمایندگان می‌تواند فساد سیاسی و انحراف را در پارلمان به وجود آورد. نظارت بر نمایندگان در وهله اول شاید مخالف فلسفه نمایندگی به نظر برسد چرا که هرگونه نظارتی ایجاد محدودیتی را برای نماینده دارد و لذا فلسفه اصلی نمایندگی که آزادی بیان باشد را زیر سؤال می‌برد اما با توجه به ضرورت‌های نظارت بر نمایندگان و اجتناب‌ناپذیر بودن آن، این امر در کشور ما طبق قانون «قانون نحوه نظارت بر رفتار نمایندگان» مصوب ۱۳۹۱/۱/۱۵ به رسمیت شناخته شد.

در عرف و زبان روزمره، نظارت را می‌توان مراقبت در انجام صحیح فعل یا ترک فعل تعریف کرد. به نظر می‌رسد بحث‌برانگیزترین موضوع در این تعریف ساده مفهوم درستی یا صحت عمل است. واضح است که درستی و صحت را فقط با وجود نوعی معیار و قاعده می‌توان تشخیص و تمیز داد. به عبارت دیگر از پیش تصویری از درستی که می‌توان آن را معیار با قاعده نامید وجود دارد که تخطی از آن از سوی قائل ممکن و متصور است. از همین رو نظارت برای تشخیص یا پیشگیری از بروز چنین تخلف ممکن و احتمالی، لازم و تنبیه متخلف ضرورت می‌یابد. صرف‌نظر از اینکه در حوزه فردی و شخصی، مراقبه و نظارت فرد بر فعل یا ترک فعل خود ممکن است، اما در عرصه عمومی مقصود از نظارت، مراقبت فردی با سازمانی بر اقدامات یا افعال فرد یا سازمان دیگر است. مهم‌ترین نوع

نظارت در سپهر عمومی زندگی اجتماعی نظارت‌هایی است که در حوزه اعمال اقتدار عمومی یا سیاسی وجود دارد. سیاست معطوف به امر عمومی است و امر عمومی مربوط به همگان است. برخلاف خطاهای فردی در عرصه زندگی خصوصی که ممکن است ابعاد آن صرفاً دامن فرد خطاکار را بگیرد و دامنه آن محدود باشد خطا در عرصه عمومی زندگی اجتماعی و از همه مهم‌تر عرصه سیاسی که بنا به تعریف امری است مربوط به همگان، می‌تواند ابعاد گسترده و عمیق‌تری داشته باشد و کل جامعه مجبور به دادن هزینه‌های سنگین برای خطاهایی باشند که ناشی از خودخواهی، زیاده‌خواهی و شرارت فردی است که اقتدار عمومی را در اختیار دارد و آن را اعمال می‌کند. از این رو تأمل درباره خطا و انحراف صاحبان اقتدار در عرصه زندگی سیاسی موضوع اصلی اندیشه متفکران و یکی از دغدغه‌های اصلی آنان بوده است. همان‌طور که می‌دانیم، اصل نظارت یکی از اصول غیرقابل انکار حقوق عمومی است و بر همین مبنا است که عالی‌ترین نهادهای حکومتی، تحت نظارت قرار گرفته‌اند. مجلس شورای اسلامی نیز از جهات مختلف تحت نظارت مراجع مختلفی می‌باشد از جمله اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی که قوا را زیر نظر ولایت مطلقه فقیه دانسته است و با شورای نگهبان که ناظر بر مصوبات مجلس از حیث عدم مغایرت با شرع و قانون اساسی می‌باشد و نیز نظارت کمیسیون اصل ۹۰ قانون اساسی ولی آنچه از نظارت به‌صورت خاص موردنظر می‌باشد، نظارتی است که در سایر کشورها به‌عنوان مجموعه قواعد رفتاری نمایندگان از آن یاد می‌شود و در رابطه با رفتار نمایندگان در جایگاه نمایندگی و در خصوص انجام وظایف آن‌هاست.

استفاده از روش‌های مختلف نظارت و نیز مراجع گوناگون در نظارت بر رفتار نمایندگان در کشورهای مختلف متفاوت است که هر کشور با توجه به شرایط خاص خود گونه‌ای از آن را انتخاب می‌کند و حدود و نوع آن را مشخص می‌کند. در این پژوهش بر آن هستیم تا ضرورت نظارت بر رفتار نمایندگان را تبیین کرده و سازوکارهای آن را در کشورهای ایران، انگلستان، کانادا و آمریکا بررسی نماییم.